

mag. Andreja Tkalec

Vodna imena v občini Celje

Izvor besed me je zanimal že od nekdaj. Ko sem razmišljala o tem, sem ugotovila, da smo se do neke mere vsi prisiljeni spopadati z njim, ko nas v šoli učijo, da se glasba zapiše s s, ker je osnova besede glas, da se življenjski piše z dvema j, vrabček z b ... Te razlage so se mi vedno zdele »tehnične«, razumske, z njihovo pomočjo sem se učila slovenskega pravopisa, še preden sem razumela, da temelji na etimologiji, dolgo časa pa nisem vedela, da se za vsakim imenom skriva zgodba o njegovem nastanku.

Spominjam se, da sem kot otrok mamu vprašala, zakaj ima reka Hudinja takšno ime. Izkušnja z besedo »življenje« v izpeljanki »življenjski« je kar sama od sebe ponujala odgovor – je reka huda ali kaj? Moja mama je bila učiteljica in je poznala marsikatero ljudsko pripovedko. Povedala mi je, da je v Vojniku živelo zelo lepo dekle, nedaleč od Vojnika pa fant, v katerega je bila zaljubljena. Težava je bila v tem, da se je v dekle zaljubil tudi hudič. Ker dekle ni pristalo na zvezo s hudičem, ta pa ni mogel prenesti sreče mladih zaljubljenecv, je sklenil, da ju bo ločil z oviro. Z repom je usekal po tleh, da je nastal globok jarek, skozi katerega si je

hitro našla pot voda. Poimenovali so jo Hudinja in teče še danes ... ob poplavih pa zna biti tudi huda.

Uradna etimologija moje zgodbe seveda ne podpira, se mi je pa z etimologijo razkril čisto nov svet, svet besed, ki nosijo v sebi preteklost, skrite pomene, zaznamovanost, bogastvo jezika, ki kar kliče po tem, da kdo o njem spregovori na glas, da se kdo nad njim čudi ... zato se tudi ukvarjam z njim.

Moje ustvarjanje je pravzaprav raziskovanje. Zanimajo me nenavadna imena, ki so jih naši predniki naredili posebnostim sveta okoli sebe. Nekatera imena so tako posebna, da se njihovega pomena ne spominjamo več, zanimivo pa je, da se nam zdijo povsem samoumevna. Moja naloga je, se zdi, da jih, vsaj za nekaj časa, iztrgam pozabi in opozorim na njihovo edinstvenost.

Pričujoča raziskava se nanaša na izvor poimenovanj vodnih površin v občini Celje. Ob predpostavki, da na vsako poimenovanje vsaj delno vpliva narečje, v katerem je ime nastalo, sem se najprej poglobila v jezikovne posebnosti celjskega govora. Preden sem zbrala vsa vodna imena na Celjskem, sem bila namreč prepričana, da bom v njih našla veliko narečnih prvin. Svoje teze žal ne morem potrditi, čemur botrujeta vsaj dva razloga: uradni zapis imen je poknjizen oziroma ime, ki ga uporabljajo prebivalci, ni enako uradnemu imenu.

KAJ JE HIDRONIMIJA?

Študija vodnih imen ali **hidronimija** ima v onomastiki posebno mesto, saj so imena večjih vodnih tokov relativno starejša kakor krajevna imena. Po rekah se je širila kolonizacija, z njihovo pomočjo so se ljudje orientirali v prostoru. V imenih rek in gorovij so jezikoslovci odkrili ostanke najstarejših naselitvenih plasti, ki segajo vsaj v zahodni, srednji in južni Evropi daleč nazaj v predindoevropsko dobo. Prav tako so v imenih rek pustile svoje sledi vse kasnejše znane ali neznane migracije prebivalstva.¹

¹ France Bezlaj, Slovenska vodna imena, 1. del (A-L), str. 5.

Imenoslovje ali **onomastika**, tudi **onomatologija** (gr. *ounouma* – ime), je jezikoslovna znanstvena veda, del etimologije, ki obravnava osebna imena, priimke, vzdevke, hišna imena. Etnologiji pomaga osvetljevati družinsko, krajevno in družbeno zgodovino.

Etimologija (grško ἔτυμολογία: *étymología* < etimon (ἔτυμος: *étymos*) - *resničen, pravi* + λογος: *lógos* - *beseda, govor; pojem; misel, razum, mišljenje, presojanje; računanje, veda* + pripona *ια*) je znanstvena jezikoslovna veda, ki se ukvarja z izvorom besed v določenem jeziku.

Pri vodnih imenih govorimo v prvi vrsti o vodnih tokovih; težko si je zamisliti naselje, v katerem ne bi bilo niti studenca ali potoka, tekoče vode. Poleg vodnih tokov pa poznamo v Sloveniji tudi oblike stoječih voda. To so predvsem jezera, ribniki, mlake, močvirja in majhni stoječi naravni studenci (s podzemnimi izvirkami), ki na površini ne odtekajo, zaradi njihovih lastnosti pa je treba posebej omeniti tudi slapove, presihajoča jezera, ponikalnice in hudournike.²

Vodna imena so velikokrat prenesena na potok ali reko s sosednjih ledin, zato lahko trdimo, da je hidronimija nekakšen prerez skozi celotno onomastiko.³

V pričujoči raziskavi sem zbrala vsa vodna imena na Celjskem (imena potokov, rek, ribnikov, jezer, studencev) in razložila njihov pomen. V oklepajih sem dodala fonetični jezikoslovni zapis izgovora.

IMENA TEKOČIH VODA

Najprej je treba povedati, da je poimenovanje reka slovanskega izvora in zelo staro: **reka**⁴ (f.) 'flumen', dem. *rečica*, adj. *rečen*, f. *-čna*; *rečišče* (n.) 'rečna struga'; pogosta baza v onomastiki, prim. številna sln. hdrn. *Reka*, tudi tpn. *Cerkljanska Reka*, l. 1336 *uilla Creycha*, l. 1377 *Reycha*, *Brčice* < **vь rěčicě*, n. *Wertschitz* (Ramovš), *Rečica*, lokalno štaj. in kor. tudi *Ročica* (pritok Pesnice) < **rečica* s prehodom nenaglašene *-e-* > *-o-* v sosesčini *-r-*

² Dušan Čop, *Gorska, terenska (ledinska) in vodna imena*.

³ France Bezlaj, *Slovenska vodna imena*, 1. del (A-L), str. 6.

⁴ France Bezlaj, *Etimološki slovar slovenskega jezika*, tretja knjiga (P-S), str. 168.

(Ramovš), *Rečnik* (pritok zgornje Kolpe). V 16. stol. *reka, rika* 'flumen' (Megiser), v 18. stol. *řeka* 'flumen' (Pohlin), *rieka* 'Fluß, Bach' (Gutsmann).

Prim. stesl. *řeka* 'fluvis, rivus', sbh. *rijeka* 'isto', hrv. čak. *rika*, lok. sg. *riki*, mak. *reka*, blg. *reka*, tudi 'množica', r. *reka*, ukr. *rika* tudi 'večja količina premikajočega', br. *raka*, p. *rzeka*, č. *řeka*, slš. *rieka*, gl., dl. *řeka*, plb. *rakā*.

Brniški potok⁵ ('Bər:niški 'pɥo:tok) – desni pritok Savinje pred Celjem. Potok je dobil ime po kraju, skozi katerega teče. Osnova *brъnъje, bьrnъje* 'blato' (Berneker) je zelo pogosta toponimična baza (Miklošič), primarno ime rek in močvirij. Beseda potok je slovanskega izvora: **potok**⁶ *potoka* m, *potoček, potōčen*. Enako je steslovan. *potokъ*, hrv., srb. *potok*, 'potok', rus. *potok* 'tok, reka', češ. *potok* 'potok'. Pslovan. **potokъ* je izpeljano iz **poteti* 'teči naprej', kakor je pslovan. **tokъ*, sloven. *tok* izpeljano iz pslovan. **teŕi*, sloven. *teči*.

Črna mlaka⁷ ('Čər:na m'la:ka) – desni pritok Koprivnice. Če naj sodimo po imenu, gre za nizko, temno, počasi tekočo vodo. Osnova *čьrnъ* 'schwarz' (Berneker) je zelo razširjena v slovanski hidronimiji (Miklošič). Na našem ozemlju so *Črna, Črnica* itd. imena manjših potokov brez starejše historične dokumentacije. Tudi krajevna imena *Črna, Črnec, Črni Potok, Črni Graben*, ki so zelo pogostna, so prevzeta po vodnih imenih. Tudi beseda mlaka je slovanskega izvora: **mlaka**⁸ 'luža, kal', tudi *mlakuža* (k tvorbi prim. *kaluža*), *mlačina* 'mlaka, močvirna trava'; kol. *mlačje* (n.) 'močviren kraj', *mlakovica, mlakužnica* 'voda iz mlake'; k temu *mlakoš* (m.), *mlakuž, mlakuža* 'Gallinula, rallus aquaticus, cerx pusillus'; v 16. stol. *mlaka* 'lacuna, palus' (Megiser), *mlaka, mlakufza* (Pohlin), tpn. *Mlaka*, 1317 *Mlak*, 1436 *Mlakch*, 1478 *Mlaka*, mtpn. *Mlaka, Mlačnica, Mlačje, Mlačine*. Prim. csl. *mlaka* 'lacuna', sbh. *mlaka, mlakva*, mak. *mlaka*, blg. *mlaka, mlakište*, č., slš. *mlaka*, p. in plb. *mlaka* je iz slš. poleg p. *pamlōka* 'lažen oblak'. Iz slov. jezikov je madž. *molaka* 'isto' in rum. *mlacă, mlaștina* 'močvirje'. Zaradi str. *molokita* 'močvirje' je domnevno psl. **molka*; to je prevoj k **melko* 'mleko'; s tem primerjajo lit. *malkas* 'požirek', lot. *malks, malka* 'isto' (Berneker, Trautmann, Vasmer); drugače Machek, ki suponira psl. **mlaka* in primerja lot. *plācis* 'močvirje'. Vprašanje je, če spada zraven č. *mlklý* 'vlažen' poleg *mlkvý*, slš. *mlkvý* 'vlažen, nezrel' (Vasmer). Gotovo pa je treba kljub Miklošiču izločiti lit. *malka* 'drva'.

⁵ France Bezlaj, Slovenska vodna imena, 1. del (A-L), str. 89.

⁶ Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, str. 478.

⁷ France Bezlaj, Slovenska vodna imena, 1. del (A-L), str. 122.

⁸ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, druga knjiga (K-O), str. 187.

Dajnica (Da:jnica) – levi pritok Hudinje pri Zg. Trnovljah. Če povzamem po Bezlaju (Danjski potok⁹), izhaja beseda iz **dъno*, sloven. *dno*. Potok ima ustrezno ime, saj je zelo ozek in plitev, vidi se mu *dno* oziroma teče voda samo po dnu struge.

Hudičev graben (Hu'di:ču g'ra:bŋ) – '*Hudičev jarek*'; divji levi pritok Ločnice v Zvodnem. Priteče iz istoimenske soteske. Beseda *graben* izhaja iz besede **graba**¹⁰ (f.) 'jarek, prekop' poleg *graben*, g. *grabna* 'jarek'. Pogosto v mtpn. *Graben, Grabne, Grabnovec, Grabnica*. Po Miklošiču je *graba* izposojeno iz stvn. *grabo*, srvn. *grabe*, sln. *graben* pa iz nvn. *Graben* 'jarek'. Vendar je sumljivo *grápa* 'graben', kar je morda predromansko. Upoštevati je treba tudi lot. *gruôba* 'graben, jarek, dolina < *grōbā'.

Kako se »ljudska« etimologija razlikuje od znanstvene, pa nam v svoji študiji o slovenskih vodnih imenih najlepše prikaže France Bezlaj, ki ima o Hudinji zapisano naslednje:

Hudinja¹¹ (Hu'di:ja) - desni pritok Voglajne (Savinje) pri Celju. Sodeč po hist. zapisih in nemških oblikah tega imena je treba izhajati iz prvotne slovenske oblike **Hodinja*, kakor imamo to zapisano pri Popoviću. Tako je rekonstruiral slovensko ime tudi Kelemina, ki je sklepal, da je ime s suf. *-ynja* izvedeno iz slovanskega antroponima *Chodъ*. Njegovo mnenje je popolnoma sprejemljivo razen razlage sufiksa, ker slovansko *-yni* ni običajno v toponomastiki (*Savinja, Dravinja* so mlade prilagoditve, najbrž tudi *Lahinja*), ampak mora biti samo konglutinat. Hidronim je tvorjen s pos. formantom *-jb* iz antroponima **Chodina*, prim. slovenski priimek *Godina*, ali iz toponima **Chodin*, ki ni ohranjen. Prim. sbh. *Hodinci*. Naslonitev na *chudъ* je dokaj mlada, prim. *Hudinca = Hotunja pri Žalcu*.

Koprivnica¹² (Kop'ri:uŋca) – desni pritok spodnje Voglajne, vzh. od Celja. Osnova *kopriva* 'Brennessel' z nejasno etimologijo, slov. tudi *kropiva*, toda v slovenski in sbh. toponomastiki se pojavljajo samo imena, izvedena iz *kopriva*, prim. slov. top. *Koprivnica* pri Celju; silno pogostna so ta poimenovanja v vsej slovanski toponomastiki.

⁹ France Bezlaj, Slovenska vodna imena, 1. del (A-L), str. 126.

¹⁰ France Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 167.

¹¹ France Bezlaj, Slovenska vodna imena, 1. del (A-L), str. 219.

¹² France Bezlaj, Slovenska vodna imena, 1. del (A-L), str. 281.

Lahovški potok¹³ ('La:xoški 'puo:tok) – levi pritok Koprivnice severozahodno od Celja; top. Lahovna. Ime je morda izvedeno iz osnove (v)läh, csl. *vlachъ* (etim. Mikošič), pslov. **volchъ*, sprejeto po mnenju večine raziskovalcev z germ. posredovanjem (germ. *Walhöz*; Solmsen) iz kelt. etn. *Volcae*. Čeprav pomeni danes na Belokranjskem Vlah = 'Uskok', se vendarle zdi, da je tudi za belokranjska imena iz te osnove treba suponirati starejši pomen. Pri Slovencih so ta imena spomin na predslovansko prebivalstvo. Prvotni Vlahi na Slovenskem so bili potujoči pastirji.

Vendar je treba biti pri teh imenih previden. Knieszsa dokazuje, da ni vsako ime *Vlach* iz *volchъ*, ampak je eksistiral tudi hipokoristik *Vlach* k antroponimu *Vladislav*, *Vladimir*. (**Vlachinъ* > *Vlašinъ*); rus. antrop. *Vološ*, *Vološkin*, *Vološinovič* (Moroškin).

Lava¹⁴ ('La:va) – levi pritok Savinje severozahodno od Celja. Na Štajerskem je živ dial. apelativ *lava* 'tiefe, sumpfige Stelle neben einem Flusse' (Pleteršnik). Sašelj omenja *lave* (dial. *vave*) kot naziv za stranske tokove ob Dravi, Tuma pa navaja pomen 'das Altwasser'; Badjura poleg tega tudi pomen 'locus fluminis profundior' v Savinjski dolini. Beseda je izposojena iz koroško nem. dial. *die Laue* 'kleine Lache', tudi *Laawe* (iz germ. < **lawwjon*, etim. Brandenstein). S slovanskim apel. *lava* (Miklošič) nima beseda nič skupnega, čeprav se tudi ta osnova najde v hidronimiji, npr. rus. *Lavka*, *Lavnja* (Maštakov); polj. hidronim *Łacha*, *Łach*, jezero *Łacha* in apel. *łacha* < nem. *Lach(en)*, s skoraj enakimi pomeni kakor v slovenščini.

Lóčnica¹⁵ ('Lɔ:č̣nca) – desni pritok Voglajne. Ime je gotovo izvedeno iz osnove *lɔka* (Miklošič), suponirati je treba **lɔč̣n-ьnik/-ьnica*. Pri nas je izpričano nekaj star. zapisov izvedenk iz *lɔka* z ohranjenim nazalom, npr. *Loče* pri Blačah, v XII. stol. *Lonzach*; *Loče* pri Žičah, v XII. stol. *Lonka*. Ta imenski tip je znan pri vseh Slovanih, prim. sbh. *Lučnica*, polj. *Lancenica* (Kozierowski), češ. hidron. *Loučná*, *Loučný* (Sedláček). Pri rečnih imenih je treba poleg *lɔka* 'Tal, Weisse' upoštevati tudi ukr. *luka* 'krzywiznam zakręt rzeki' (Hrabec). Potok teče med hribom in ravnino, tako da ločuje dva svetova. Ko priteče v dolino, najbrž ločuje tudi posesti, zato mislim, da bi morali razmišljati tudi o tovrstnem izvoru njegovega imena.

¹³ France Bezlaj, Slovenska vodna imena, 1. del (A-L), str. 324.

¹⁴ France Bezlaj, Slovenska vodna imena, 1. del (A-L), str. 330..

¹⁵ France Bezlaj, Slovenska vodna imena, 1. del (A-L), str. 354.

Ložnica¹⁶ (Lož'ni:ca) – levi pritok Savinje zahodno od Celja. Ime je treba izvajati iz osnove **Ložnica*, tvorjeno z *-bn-ica* sufiksom iz *logъ* (Trautmann, Berneker). Slov. tudi vas *Lažnica* pri Mariboru, kasneje *Lasnitz* (Zahn) in druge *Ložnice*.

Izvedenke iz osnove *logъ* so pri vseh Slovanih zelo številne (Miklošič), ni pa mogoče pri vseh imenih te vrste jasno ločiti, kdaj imamo opraviti z osnovo *logъ* in kdaj z *luža*. Gotovo je iz *logъ* češ. hidron. *Lužnice*, verjetno tudi *Loužnice*, *Lužice*, *Lužná*, *Loužná* (Sedláček), medtem ko za imena *Lužany*, *Lužec*, *Záluži*, *Zálužany* izhodišče ni jasno (Černý-Vaša). Polj. hidron. *Ląžna*, *Lężna*, *Lężyn*, *Lęgoń* (Kozierowski), rusko *Lugovaja*, *Lugovica*, *Lugovka* (Maštakov), slovaš. *Lužná*, *Lužec* (Šmilauer), tudi *Lužice*, nem. *Lausitz* kaže s pisavo *Lunsizi* in *Lunsinzani* na enako poreklo (Schwarz). Imena sbh. rek *Lužnica* izvaja Maretič iz osnove *logъ*.

Na ponemčenem avstrijskem ozemlju ni mogoče jasneje opredeliti vseh imen. Okrog imena *die Lasnitz* se je nabrala že obsežna literatura (Schnetz, Schwarz, Pirchegger). Nejasna pa so druga imena *die Lasnitz* na Štajerskem, pri katerih je mogoče poleg *logъ* suponirati tudi osnovo *lazъ*. Stur izvaja iz *logъ* tudi imena *Lusa*, *Lusatz* in *Lausa*, kar je komaj verjetno.

Naglas na priponi je za naš govor netipičen.

Meškov studenec ('Mę:škoʊ stu'de:nc) – priteče izpod Miklavškega hriba na desnem bregu Savinje v Celju. V avstrijski dobi se je imenoval **Seidlov studenec** po nemško-avstrijskem pesniku in arheologu Gabrielu Seidlu, po letu 1918 pa so ga preimenovali v Meškov studenec po slovenskem pisatelju Francu Ksaverju Mešku. Oba sta namreč precej časa živela in delovala v Celju.¹⁷

Od vseh vodnih poimenovanje je beseda studenec najstarejša, saj izvira še iz indoevropsčine: **studenec**¹⁸ *-nca* m, *studenčen*, *studenčnica*, tudi *zdenec*. Enako je stcslovan. *studenъcb* 'studenec', hrv. *studenac*, rus. *studenec*, sorodno še polj. *studzienka* 'majhen vodnjak'. Slovan. **studenъcb* je izpeljano iz pslovan. **studenъ* 'mrzel', trpnega deležnika besedotvornega predhodnika glagola **studiti*, ki se ohranja npr. v nar. sloven. *studen* 'mrzel', stcslovan. *studenъ*, hrv., srb. *studen* v enakem pomenu. Različica *zdenec* je lahko nastala v sloven.

¹⁶ France Bezljaj, Slovenska vodna imena, 1. del (A-L), str. 361.

¹⁷ Branko Goropevšek, Po kom se imenuje ... Novi tednik, 21. 7. 2009.

¹⁸ Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, str. 617.

narečnem razvoju iz *studenec* ali pa kakor hrv. *zdenac* temelji na pslovan. prevojni različici **stьdenь*. Dalje je verjetno sorodno gr. *Styks* 'reka podzemlja', *stygos* 'srd, jeza', domnevno iz ide. baze **(s)teu-d/g-*, iz katere je še stind. *tundate*, *tudati* 'tolče', lat. *tundere* 'tolči, udarjati'.

Pečovniški potok¹⁹ (Pečou'ni:ški 'puo:tok) - desni pritok Hudičevega grabna, ki se imenuje po naselju, skozi katerega teče. Nekoč se je imenoval *Š'mę:čič* < *Šu'mę:čič* po izgubi nenaglašene samoglasnika; to kaže na njegovo divjo naravo.

Pirešica²⁰ ('Pi:rešca) – desni pritok Ložnice vzhodno od Celja. Poleg korenskega primarnega -e- se pojavljata tudi i in a: *Pirošica*, *Pirašica*, vendar je ob osnovi **perti*, *perq*, **pьrǫ* 'sich bewegen' treba upoštevati tudi pogosto menjavanje -e- in -i- pred *r* v slovenščini in sbh. (*Perišek*).

Podsevčnica²¹ ('Po:d'sę:učņca) – desni pritok Sušnice severozahodno od Celja. Izvedeno iz **sedlbnica* > **Selnica* kakor *Sejanca* k **se(d)lo* 'vas' (Vasmer). Izredno razširjena osnova tudi v slovenski toponomastiki.

Polulski potok (Po'lu:lski 'puo:tok) – desni pritok Savinje južno od Celja. Ime je dobil po kraju, skozi katerega teče.

Savinja²² (Sa'vi:ja) – levi pritok Save pri Zidanem Mostu, nem. *Sann*. Nemško ime se je razvilo iz slovenskega, vendar ne moremo sponirati kot izhodno slovensko obliko današnje *Savinja*, kot je mislil npr. Jaksch. Moderna oblika *Savinja* je sorazmerno mlada, nastala verjetno kakor *Dravinja* s križanjem oblik *Sauna* in *Sauīa*, *Sauīa*. Obliko *Savna* je zabeležil še Popovič v 18. stoletju. V Mozirju se reka še danes imenuje *Sauna*, v Celju *Savīja*, pod Celjem pa je poleg nom. *Savīna*, *Savīa* v rabi lok. *Sauīi*, instr. *Sauīo*. Slovanski sifiks -yīi tvori feminina k primernim maskulinom in je v toponomastiki nenavaden. Izhodna slovenska oblika je **Savьna* (Skok), kar je bilo sprejeto v nem. kot *Söuna* in dalo kasneje po nem. prehodu -ö- > -a- regularno *Sann* (Schwartz).

¹⁹ Janko Orožen, *Zgodovina Celja in okolice*, 1. knjiga, str. 36.

²⁰ France Bezlaj, *Slovenska vodna imena*, 2. del (M-Ž), str. 91.

²¹ France Bezlaj, *Slovenska vodna imena*, 2. del (M-Ž), str. 180.

²² France Bezlaj, *Slovenska vodna imena*, 2. del (M-Ž), str. 174.

Teže je odgovoriti na vprašanje, ali so imena **Savьna*, **Dravьna* slovanske tvorbe ali pa so podedovana. Slovanskih deminutivov na *-ьna* ne poznamo, izpričana pa so deminutiva na *-ina* pri hidron. Zelo pogostna so hidronima na *-ina* v Avstriji in zgornji Italiji. Čeprav nimamo v antiki izpričano niti enega imena tipa **Savin-*, **Dravin-*, je vendarle bolj verjetno, da so te tvorbe predslovanske.

Bila sem presenečena, ko sem ugotovila, da v zgornjesavinjskem narečju reko še vedno imenujejo *Sauna*, celo mlajše generacije. Šele ob tej besedi sem začutila, kako znajo narečne oblike preživeti čas: zdi se, kot da obrobni predeli sploh niso podvrženi spremembam.

Sušnica²³ ('Su:šņca) – levi pritok Posevčnice - Savinje. Mogoče je sklepati, da je *Suha* primaren hidronim, prim. nem. dial. *Zauche* 'potok, ki poleti usiha', čeprav se na našem ozemlju pogosto uporablja tudi kot toponim. Osnova je splošnoslovanska (Miklošič); sbh. *suhaja* 'Schwundfluß im Karst' (Franck), hidron. *Suhaja*, *Suhača*, *Suha Reka*, *Suva*, *Suvi Potok*, *Suvaja*, *Sušica* (Maretić); češ. *Suchá* (Sedláček); slovaš. *Suchá*, *Suchovica*, (Šmilauer); polj. *Sucha*, *Suche*, *Suszyce* (Kozierowski); rus. *Suchaja*, *Suchoj*, *Suša*, *Sušica*, *Suška* (Maštakov).

Šahov graben ('Ša:xou̯ g'ra:bņ) – potok je dobil ime po hišnem imenu domačije, mimo katere teče. 'Graben' v našem govoru ne pomeni samo jarka, ampak tudi širšo strugo, po kateri teče voda (potok, reka). Glej **Hudičev graben**.

Travniški potok (T'ra:u̯niški 'pņo:tok) - desni pritok Hudinje na Hudinji; ime je dobil zaradi svojega toka čez travnike, ki pa so danes večinoma pozidani z blokovskim naseljem, zato je deloma zasut.

Voglajna²⁴ (Vog'la:jna) – desni pritok Savinje pri Celju. Današnji dial. izgovor u̯og'la:ja, u̯g'la:ja, u̯og'la:jna, u̯gla:jna bi kazal na izhodno slov. obliko *(v)oglaña. Vendar misli Skok, zaradi starejših nemških *Oguania*, da je treba računati s primarnim *(v)oguaña; šele sredi 13. stoletja je prvič napisano *Oglan*, kar je morda naslonjeno na nem. rastlinsko ime *Ackley*; prim. slov. *Ponikva*, nem. *Ponigl*. Slovensko ime bi bilo naslonjeno na nemškega. Vendar bi bilo

²³ France Bezljaj, Slovenska vodna imena, 2. del (M-Ž), str. 231.

²⁴ France Bezljaj, Slovenska vodna imena, 2. del (M-Ž), str. 307.

prav tako ali še bolj verjetno, da bi starejše *(v)oglaña direktno v slovenščini dalo (v)oglaña pod vplivom *oglb 'Kohle' in *ogbb 'Ecke'. Slovensko ime je prvič sporočeno šele v Popovičevem slovarskem gradivu *Voglana*.

Ime je verjetno predslovansko. Zaradi starejših hist. zapisov ni mogoče misliti na slovansko posesivno izvedenko iz hipokoristika *Ogl'anъ (Miklošič), prim. sbh. top. *Ugljan*, *Ugljana*, *Ugljane*. Oštir je iskal v *Voglaña* osnovo *Glanis, *Clanis s predložno zvezo ad-, Skok pa misli na lat. adj. *aquaneus, prim. *aquana* »Wassernixe«. Skokovo mnenje utegne biti do neke mere pravilno, dvomiti pa je mogoče o romanskem izvoru osnove. Imenska baza *Aquileia*, *Aquilis*, *Aquilina*, izpričana tudi na našem ozemlju (Pichler), je venetoilirskega in ne keltskega ali romanskega izvora, in čeprav je mogoče suponirati romansko lenizacijo, ki pa na našem ozemlju niti pri imenih v zahodnem pasu ni dosledno izvedena, je malo verjetno, da bi bilo ime *Voglaña* izvedeno iz latinskega adjektiva.

Glede na to, da so v okolice Voglajne vaščani še v polpretekli zgodovini kopali premog, bi lahko po mojem mnenju ime izhajalo tudi iz besede *oglje*.

Našla pa sem še eno zanimivo razlago:

Ime reke je sestavljeno iz predloga 'vo' (= v) in samostalnika 'glina' (= glajna). Reka je motna in kalna, tudi njeni bregovi so vseskozi zablateni. Že iz tega lahko sklepamo, da priteka voda iz glinastega sveta. Ako pregledamo pokrajino ob izviru Voglajne (pod Slivnico), se prepričamo, da je res že gornja struga izgledana v ilovnato zemljo /.../ Zato je tudi povsem umljivo, da je dobila reka zaradi te svoje posebnosti ime Glina /.../ Ker se šmarsko narečje nagiba k temu, da se izgovarja 'i' kot 'aj', je ljudstvo izgovarjalo 'Glina' kot 'Glajna'.²⁵

IMENA STOJEČIH VODA

V Sloveniji razen nekaj izjem ni velikih jezer. Večja, naravna jezera imajo imena po kraju oz. pokrajini, v kateri se nahajajo. Imena jezer so navadno eno- ali dvobesedna. Pri dvobesednih je občno ime navadno *jezero*, *mlaka* ali *ribnik* (vsako od njih lahko postane tudi lastno ime).

²⁵ Josip Brinar, *Jezikoslovni izprehodi po okolici celjski*, str. 6.

Poleg naravnih pa imamo tudi umetna jezera, ki se imenujejo po krajih, blizu katerih se nahajajo (*Šmar'ti:nsko 'jɛ:zero*).²⁶

Ribnik – lastno ime je nastalo iz občnega. Gre za umetno tvorbo na severozahodni strani Celja, v katero so naselili ribe. Izvorno je beseda zelo stara: **ribnik**²⁷ 'piscina', izv. iz *riba* 'piscis'; *řibnica* 'kraj, kjer so ribe'; V 16. st. *ribnik* 'piscina' (Megiser), v 18. st. *ribnik*, *ribnjak* 'Fischhalter' (Gutsmann), tpn. *Ribnica*, prim. na Dol. l. 1220 in *Rewenicz*, 1241 in *contrata Reifenitz*, tpn. *Ribno*, l. 1245 *Riuenere*, l. 1343 *Reiuen* (Bezljaj, Kos), *Ribnik*, *Ribjek*, *Ribnek* ipd. so znani po vsem slov. svetu; cgn. *Ribič*, *Ribičič*, *Ribar*, *Ribarič*, *Ribnik*, *Ribnikar* idr. Prim. stcsl. *ryba* 'piscis', izv. *rybnikъ*. Psl. **rýba* je tabuistična inovacija, ki pomensko ustreza refleksom **peisk-* ali **gⁿđū* v drugih ide. jezikih.

Šmartinsko jezero (*Šmar'ti:nsko 'jɛ:zero* ali *Šmar'ja:k*) – je edino jezero v občini Celje. Ime je dobilo po Šmartnem, najbližjem kraju. Tudi to jezero je umetnega izvora, nastalo je zaradi regulacije reke Koprivnice oziroma poplavnega varstva mesta Celje v petdesetih letih preteklega stoletja. Poimenovanje verjetno ravno zaradi »umetnosti« ohranja knjižno obliko imena Martín z naglasom vred. Tudi beseda jezero je stara: **jezero**²⁸ (n.) 'lacus', dial. tudi *jêzer* (m.) in *jezêr*, *jêzera* (f.); nar. pesem (Gutsmann), *ízaro* (kor.) (Ramovš), v 16. stol. *jeseru* (Krelj); v hdn. in tpn. *Jezerica*, *Jezerica*, *Jezerce*, *Jezero*, *Jezerko*, v historičnih virih 1275 in *Hesira*, in *Hesur*, 1444 *Yeser*, *Gyeser*, *Jeser*, 1463 *Jaser*; izv. *jezerína*, *jezerišče* 'barje, mlakuža', v mtpn. *Jezerine*, *Jezerina*, tudi *Jezerje*, *Jezerje*; iz **zajezerje* tudi *Zajzera*, prim. č. *zájezeří*, p. *zajezerze*, r. *zaozérje*. Splošno slov.; sbh. *jezero*, mak. *ezero*, dial. *ejzero*, *ezere*, blg. *ezero*, pl. *ezero*, csl. *jezero*, *ezero*, *jezerъ* (m.), r. *ózero*, dial. *ózer* (m.), ukr. *ózer*, br. *vózero*, p. *jeziro*, dial. *jeziro*, *inziro*, *nieziro*, slš. *jazero*, *jězor* (m.), dl. *jazor* (m.). Sorodno je lit. *ėžeras*, *āžeras*, lot. *ezers*, *ezars*, stprus. *assarán* »lacus«. Najbolj verjetno je to stara -r- podaljšava ide. **eǵh-*, slov. *jezъ* (Vaillant, Fraenkel). Drugače Berneker in Trautmann, ki zaradi gr. *ἀχερούσια* 'močvirje', *ἀχέρων* po Prellwitzu rekonstruirata prvotno **azero*.

²⁶ Dušan Čop, Gorska, terenska (ledinska) in vodna imena v Sloveniji.

²⁷ France Bezljaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, tretja knjiga (P-S), str. 177.

²⁸ France Bezljaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J), str. 231.

V Celju pa imamo še dve relativno novi vodni površini. Gre za odlagališči odpadkov Cinkarne Celje, ki sta zaliti z vodo. Imenujeta se kar po bližnjem naselju: **deponija Bukovžlak** oziroma najbližjem ledinskem imenu: **deponija Za travnikom**. Druga deponija ima je v dokumentih Cinkarne Celje zanimivo nesklonsko različico imena: **Za Travnik**.²⁹ Izraz deponija, ki ga Celjani uporabljamo pogosteje kot odlagališče odpadkov, je tujega izvora in je nastal iz glagola **deponirati**³⁰ -am dov. in nedov. 'uskладиščiti' (20. stol.), prevzeto prek nem. *deponieren* iz lat. *dēpōnere* 'odložiti, položiti, pustiti na varnem' (Kl, 135).

Ne glede na vso jezo, ki jo Cinkarna z odpadki vred povzroča pri ljudeh, moram povedati, da sta deponiji, čeprav neposreden dostop ni dovoljen, lepo urejeni, videti sta kot dve jezerci, okolica je zelena, tam je blažen mir in pravi raj za vodne ptice.

SKLEP

Analiza vodnih imen kaže, da so izpeljana iz posebnih hidronimičnih baz, na primer Bela, Bistrica, Potok (domačini zelo pogosto imenujejo vodni tok samo Potok, šele okoličani ga podrobneje imensko diferencirajo: Beli, Črni. Globoki ... potok), Reka, Strmec, Struga, Voda itd. Nadalje so vodna imena izvedena iz antroponimov, na primer *Meškov studenec* ali *Šahov graben*, ali pa so krajevna, ledinska in posestniška imena prenesena na vodna, na primer *Polulski potok*, *Šmartinsko jezero*.³¹

Vodna imena so večinoma enobesedna in ženskega spola. Lahko se imenujejo po rastlinah (*Koprivnica*), barvi (*Črna mlaka*), lastnosti vode (*Sušnica*) ali kraju, skozi katerega tečejo (*Lahovski potok*). Imena jezer, potokov in studencev so večinoma dvobesedna in so sestavljena iz pridevnika in občnega imena (*Šmartinsko jezero*, *Travniški potok*, *Meškov*

²⁹ <http://civilne-iniciative-celja.si/dokumentacija/okoljski-pregled-slo.pdf>

³⁰ [http://www.fran.si/193/marko-snoj-slovenski-etimoloski-slovar/4285713/deponirati?FilteredDictionaryIds=193&View=1&Query=deponija&referencedHeadword=depon%
%c8%8bja#](http://www.fran.si/193/marko-snoj-slovenski-etimoloski-slovar/4285713/deponirati?FilteredDictionaryIds=193&View=1&Query=deponija&referencedHeadword=depon%c8%8bja#)

³¹ Povzeto po:

https://www.google.si/search?source=hp&q=slovenska+vodna+imena&oq=vodna+imena&gs_l=psy-ab.1.0.0i22i30k112.111640.113495.0.116590.11.11.0.0.0.235.1241.1j4j3.8.0....0...1.1.64.psy-ab..3.8.1240...0j0i131k1.z4ISM1sBTLM

studenec). Vsa vodna imena so zapisana v knjižni obliki, čeprav se izgovarjajo drugače, in so večinoma slovenskega izvora.

Po rekah je potekal transport, zato imajo enobesedna imena; bile so tako pomembne, da so jih ljudje poznali in jim ni bilo treba dodajati samostalnika (reka), da bi vedeli, o čem govorijo, pri potokih oziroma jarkih pa je drugače. Pomembni so bili samo za bližnjo okolico, zato so obdržali samostalniško poimenovanje (potok), zaradi razlikovalne vloge pa so dobili še pridevnik (*Polulski potok, Hudičev graben*).

UPORABLJENA LITERATURA

1. Bezljaj, France, 1956: Slovenska vodna imena. Ljubljana: SAZU.
2. --, 1977: Etimološki slovar slovenskega jezika, prva knjiga (A-J). Ljubljana: Mladinska knjiga.
3. --, 1982: Etimološki slovar slovenskega jezika, druga knjiga (K-O). Ljubljana: Mladinska knjiga.
4. --, 1995: Etimološki slovar slovenskega jezika, tretja knjiga (P-S). Ljubljana: Mladinska knjiga.
5. Snoj, Marko; 1997: Slovenski etimološki slovar. Ljubljana: Mladinska knjiga.
6. Goropevšek, Branko, 2009: Po kom se imenuje ... Novi tednik (21. 7. – 3. 11. 2009).
7. Brinar, Josip, 1925: Jezikovni izprehodi po okolici celjski. Celje: Zvezna tiskarna, 1925.
8. Orožen, Janko, 1971: Zgodovina Celja in okolice, 1. knjiga. Celje: Cetus.
9. Čop, Dušan, 2002: Gorska, terenska (ledinska) in vodna imena v Sloveniji. Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik 8, ZRC SAZU. 93-108.

SPLETNA VIRA

<http://civilne-iniciative-celja.si/dokumentacija/okoljski-pregled-slo.pdf> (5. 8. 2017)

https://www.google.si/search?source=hp&q=slovenska+vodna+imena&oq=vodna+imena&gs_l=psy-ab.1.0.0i22i30k1l2.111640.113495.0.116590.11.11.0.0.0.0.235.1241.1j4j3.8.0....0...1.1.64.psy-ab..3.8.1240...0j0i131k1.z4lSM1sBTLM (18. 8. 2017)